

Sygn. akt IV Ca 244/17

POSTANOWIENIE

Dnia 30 sierpnia 2017r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mariola Watemborska (spr.)

Sędziowie : SO Elżbieta Jaroszewicz

SO Wanda Dumanowska

Protokolant: : starszy sekretarz Katarzyna Zadrożna

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2017r. w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) S.A. w G.

z udziałem Z. Ś. i T. Ś.

o zasiedzenie służebności

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego
w C. z dnia 29 grudnia 2016r. sygn. akt I Ns 360/15

postanawia:

- zmienić zaskarżone postanowienie i stwierdzić, że wnioskodawca (...) SA w G. nabyła z dniem 1 stycznia 2012r. przez zasiedzenie służebność przesyłu obciążającą nieruchomością gruntową położoną w miejscowości J., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną nr (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), będącą własnością uczestników Z. i T. Ś. polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację słupów i linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0.4 kV oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w trakcie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją słupów i linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0.4 kV w szczególności sprzętem ciężkim takim jak samochody ciężarowe i koparki w przebiegu służebności ustalonej dla linii niskiego napięcia 0,4 kv zgodnie z opinią biegłego sądowego R. B. z dnia 22 sierpnia 2016r. zawartą na karcie 143-146 akt Sądu Rejonowego w C. I Ns 360/15,
- zasądzić od uczestników postępowania Z. Ś. i T. Ś. solidarnie na rzecz wnioskodawcy (...) S.A. w G. kwotę 480 zł (czteryście osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 244/17

UZASADNIENIE

(...) S.A. w G. wniósł o stwierdzenie, że nabył z dniem 1 stycznia 2002 roku przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomością gruntową położoną w J. stanowiącą działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą kw. nr (...) (zwanej dalej z nieruchomością obciążoną), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej, poprzez utrzymanie,

eksploatowanie, konserwację i naprawianie urządzeń linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0,4 kV wraz ze słupami oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną w każdej chwili w okresie trwania służebności, w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem konserwacją, naprawą i eksploatacją linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0.4 kv wraz ze słupami, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem także ciężkim (takim jak samochody ciężarowe i koparki).

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że prawo własności ww. nieruchomości przysługuje uczestnikom postępowania Z. Ś. i T. Ś.. Znajdujące się na nich elementy infrastruktury elektroenergetycznej w postaci linii elektroenergetycznej niskiego napięcia należą do (...) S.A. w G.. Wyjaśniono również, że linia ta przebiegająca przez nieruchomość uczestników została wybudowana w latach 1977-1981 na podstawie prawomocnej decyzji administracyjnej. Wnioskodawca powołał się na treść art. 292 k.c. w związku z art. 305 oraz 72 k.c. W uzasadnieniu wniosku przywołano orzecznictwo Sądu Najwyższego, które dopuszcza nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa (...) S.A. w G.. Podkreślono, że korzystanie z przedmiotowych urządzeń przejawia się przede wszystkim w przesyłaniu prądu poprzez urządzenia znajdujące się na przedmiotowych nieruchomościach. Według przedsiębiorstwa od grudnia 1981 r. korzysta on nieprzerwanie z ww. urządzeń, przesyłając prąd poprzez urządzenia znajdujące się na przedmiotowej nieruchomości i na nieruchomościach sąsiadujących oraz na dokonywaniu cyklicznych oględzin linii. Wnioskodawca powołał się również na przekształcenia wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych podkreślając, iż jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), które przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Spółka uległa przekształceniu na spółkę akcyjną pod firmą (...) S.A. w wyniku połączenia spółek w trybie określonym w art. 492 § 1 k.s.h. Wskazano, że dobra wiara posiadacza służebności wynika, w niniejszej sprawie, z przekonania o służącym prawie do korzystania z urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na nieruchomości uczestników postępowania, które miało podstawę prawną w przepisach obowiązujących w czasie obejmowania w posiadanie: ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli – Prawo energetyczne z dnia 5 grudnia 1997 r. oraz dekretu z dnia 30 czerwca 1951 r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne.

Jednocześnie wnioskodawca – w przypadku, gdyby ustalony w sprawie stan faktyczny doprowadził sąd do przekonania, że nabycie służebności nastąpiło po dniu 3 sierpnia 2008r. wniósł o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu obciążającą w/w nieruchomość w sposób określony we wniosku.

Uczestnicy postępowania Z. i T. Ś. w odpowiedzi na wniosek wnieśli o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazali, że są właścicielami przedmiotowej nieruchomości, która została bezumownie zabudowana przez wnioskodawcę urządzeniami elektroenergetycznymi w celu prowadzenia działalności komercyjnej. Działka nr (...), na której posadowiono urządzenia, wykorzystywana jest na cele rolne, ale sposób usytuowania urządzeń uniemożliwia racjonalne gospodarcze wykorzystanie całego gruntu oraz wiąże się z ponoszeniem zwiększonych nakładów i kosztów na zabiegi agrotechniczne na niezajętym przez urządzenia obszarze. Według uczestników, posadowienie 10 żelbetowych słupów energetycznych pojedynczych i podwójnych wraz z linią energetyczną oraz pasem eksploatacyjnym, wyłączyło z produkcji rolnej znaczny areal ziemi ornej, a ponadto stwarza potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa właścicieli i ich mienia. Jak wynika z pisma uczestnicy wielokrotnie występowali do wnioskodawcy o niezwłoczne uregulowanie posiadania oraz kwestii związanych z przesunięciem do granic działki najbardziej uciążliwych dla właścicieli urządzeń elektroenergetycznych oraz podpisanie stosownej umowy dotyczącej dzierżawy gruntu. Z uwagi na brak możliwości polubownego rozwiązania sporu, pozwem z dnia 30 czerwca 2014 ponownie wystąpili na drogę sądową, domagając się zasądzenia od wnioskodawcy wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu za okres od 1 stycznia 2008 do dnia 30 czerwca 2014. Prawo uczestników do domagania się wynagrodzenia zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w C.w dniu 29 marca 2012 r. Obecnie - tak jak poprzednio - nie uwzględniają oni zarzutów co do zasiedzenia służebności przesyłu. Wskazano również, że wnioskodawca nie przedstawił okoliczności faktycznych jak i dowodów, które wskazywałyby, że doszło do zasiedzenia służebności gruntu przy występowaniu dobrej wiary w rozumieniu art. 7 k.c. Zdaniem uczestników we wniosku skoncentrowano się tylko na powielaniu poglądów doktryny i judykatury na temat instytucji zasiedzenia, wejścia w posiadanie, dobrej wiary i złej wiary, możliwości doliczenia okresu posiadania poprzedników

itd. Uczestnicy podkreślili, że poza dokumentami dotyczącymi przekształceń organizacyjno-prawnych, wnioskodawca nie przedstawił żadnych wniosków dowodowych wykazujących termin posadowienia urządzeń, termin oddania do eksploatacji i rozpoczęcie korzystania. Brak jest planu realizacyjnego, protokołów z rozruchu, protokołu odbioru i oddania do eksploatacji linii przebiegającej przez działkę. Podkreślono, że dokumenty są nieczytelne, bez dat ich wydania i nie wiadomo jakie okoliczności mają dowodzić. Ponadto zakwestionowali samoistne posiadanie przedmiotowych urządzeń przez wnioskodawcę. Wskazano również, że działkę nabyli w 1997 r. bez jakichkolwiek obciążeń i ciężarów, toteż wystąpienie z pozwem o zapłatę z dnia 6 września 2008 spowodowało skuteczne przerwanie biegu terminu zasiedzenia.

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w C. oddalił wniosek (punkt 1 sentencji) i zasądził od wnioskodawcy (...) S.A. w G. solidarnie na rzecz uczestników Z. Ś. i T. Ś. kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (punkt 2 sentencji).

Przedmiotowe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach. Na działce nr (...), położonej w miejscowości J., stanowiącej obecnie własność uczestników postępowania Z. i T. Ś. przebiega linia niskiego napięcia 0,4 kV,

Działka nr (...) położona jest w obszarze wiejskim i stanowi grunty orne. Na działce znajduje się napowietrzny kabel energetyczny linii niskiego napięcia, rozpięty na jedenastu słupach.

Powyższe urządzenia pierwotnie należały do Zakładów (...) z siedzibą w B.. Zarządzeniem z dnia 10 maja 1978r. wyodrębniono Zakład (...), który działał w (...) Zakładów (...) z siedzibą w B..

Zarządzeniem numer nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1989 r. utworzone zostało z dniem 31 grudnia 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe pod firmą Zakład (...) z siedzibą w S.,

W dniu 9 lipca 1993r. przedsiębiorstwo państwowe pod firmą Zakład (...) z siedzibą w S. zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa działającą pod firmą Zakład (...) Spółka Akcyjna w S., nastąpiło również przejście mienia.

W dniu 26 listopada 2004r. nastąpiło w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., przeniesienie całego majątku Zakładu (...) S.A. z siedzibą w S. na (...) SA, która zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna.

Uczestnik postępowania Z. Ś. w dniu 11 września 2008 r. wniósł do Sądu Rejonowego w C. przeciwko wnioskodawcy (...) SA w S. pozew o zapłatę kwoty 15.456 zł. tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej m.in. działki nr (...) w okresie od 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r. Wyrokiem w sprawie o sygn. akt I C 114/08 Sąd Rejonowy w C. zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestników kwotę 1.613 zł. tytułem dochodzonego wynagrodzenia.

Analizując zebrany w prawie materiał dowodowy Sąd I instancji uznał wniosek (...) S.A. w G. za niezasadny.

W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy wyjaśnił, że ustawa z dnia 30 maja 2008r. nie zawiera przepisów przejściowych w zakresie służebności przesyłu, a tym samym należy przyjąć, w sprawach o zasiedzenie, w przypadku dotyczącym korzystania z urządzeń przesyłowych, że jeżeli termin prowadzący do zasiedzenia służebności upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r.), to sąd stwierdzi nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (na podstawie art. 292 k.c.), jeżeli zaś po tej dacie - sąd stwierdzi zasiedzenie służebności przesyłu (na podstawie art. 305¹ k.c. oraz art. 305⁴ k.c.).

Sąd wskazał, że w niniejszej sprawie wnioskodawca domagał się stwierdzenia, że nabył przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającej treści służebności przesyłu. Podniósł, że zgodnie z art. 610 § 1 k.p.c. w zw. z art. 677 k.p.c. zakres niezwiązania sądu żądaniem w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia dotyczy możliwości określenia innego nabywcy, innej daty nabycia, ewentualnie innego ograniczonego przedmiotowo zakresu nabycia własności. Nie obejmuje natomiast możliwości orzekania o innym przedmiocie, ani o innym prawie. W świetle powyższego

naruszeniem art. 321 §. 1 k.p.c. byłoby orzeczenie o nabyciu przez wnioskodawcę służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w sytuacji, gdy przedmiotem żądania wnioskodawcy było żądanie zasiedzenia służebności przesyłu i odwrotnie.

Sąd Rejonowy zauważył, że w toku postępowania nie był kwestionowany fakt, że nad powierzchnią działek należących do uczestników znajdują się trwale i widoczne urządzenia w postaci urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej, które zostały opisane we wniosku. Zasadniczą kwestią w niniejszej sprawie było więc ustalenie momentu, od którego liczyć należy termin zasiedzenia, a więc objęcie przez przedsiębiorstwo przesyłowe posiadania służebności. Objęcie w posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej obecnie służebności przesyłu najczęściej następowało w związku z wejściem na cudzy grunt w celu budowy trwałych i widocznych urządzeń. Sąd wskazał, że z wniosku wynika, iż przez przedmiotową działkę przebiega napowietrzna linia energetyczna, którą przesyłana jest energia elektryczna, która jest w posiadaniu wnioskodawcy od 31 grudnia 1981 r. i od tej daty rozpoczął wnioskodawca obliczać okres zasiedzenia. Z materiału dowodowego wynika, że urządzenia zostały posadowione na nieruchomości nie później niż w dacie wskazanej przez przedsiębiorstwo. W związku z powyższym nie budzi wątpliwości fakt, że nad powierzchnią działki należącej do uczestników znajdują się przedmiotowe urządzenia i nie zmieniano ich położenia. Z dokumentów i z zeznań świadka M. P. wynika, że urządzenia te istnieją co najmniej od 1979 r. Z materiału dowodowego tj. dokumentów przedłożonych przez wnioskodawcę wynika, że urządzenia przesyłowe znajdują się na działkach od 1979r. Z dokumentu decyzji (k. 47) wynika, że plan realizacyjny na budowę linii zatwierdzono 27 listopada w 1981r. Z karty ewidencyjnej (k. 49) wynika, że linię wybudowano w 1979 r. Okoliczności powyższe potwierdził świadek M. P. (2), którego zeznania były rzeczowe, logiczne, konsekwentne i spójne z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie.

Sąd I instancji nie miał wątpliwości, że wnioskodawca i jego poprzednicy korzystali w sposób stały i nieprzerwany z biegnących nad gruntem widocznych urządzeń (linii napowietrznych) do przesyłu energii elektrycznej. Świadek M. P. (2) zeznał, że poprzez te urządzenia stale przesyłana jest energia elektryczna, dokonywane są bieżące naprawy i konserwacje. Oględziny linii przeprowadzane są cyklicznie w odstępach 5 letnich.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, Sąd musiał rozstrzygnąć, czy poprzednicy prawni wnioskodawcy korzystali z gruntów w dobrej czy złej wierze. Wskazał w tym miejscu, że orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że nieuregulowanie po zmianach własnościowych kwestii korzystania z gruntu przez dotychczasowego właściciela, który staje się od tego momentu cudzą nieruchomością, oznacza brak tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości w zakresie posadowionych na niej urządzeń przesyłkowych należących do dotychczasowego właściciela gruntu. Sąd podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej na podstawie oświadczenia bez zachowania formy aktu notarialnego jest posiadaniem tej służebności w złej wierze. Skoro do posiadania służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu przed wprowadzeniem do regulacji kodeksowej służebności przesyłu, stosowane były wyłącznie przepisy o służebności gruntowej, brak jest podstaw, aby inaczej oceniać źródło powstania tego rodzaju służebności. Brak zachowania formy notarialnej oświadczenia dla ustanowienia prawa rzeczowego nie może uzasadniać przyjęcia dobrej wiary przy obejmowaniu w posiadanie. Okoliczności objęcia służebności w posiadanie w żaden sposób nie usprawiedliwiały przekonania, iż prawo o treści służebności przedsiębiorstwu przesyłowemu przysługiwało, a więc że wykonując te uprawnienia nie narusza cudzego prawa. Ustalony sposób wejścia w posiadania urządzeń przesyłowych oraz służebności ich dotyczących w pełni uzasadnia obalenie domniemania wynikającego z art. 7 k.c.

W ocenie Sądu Rejonowego tylko decyzja bądź zgoda właściciela (wyrażona w formie aktu notarialnego) mogła usprawiedliwić przekonanie, że dysponuje on częścią nieruchomości należącej do osoby trzeciej, zgodnie z prawem. Zdaniem Sądu wnioskodawca nie przedstawił żadnych okoliczności, które uzasadniałyby usprawiedliwione okolicznościami przekonanie, że wykonywane prawo mu przysługuje. Powołanie się ogólnie w niniejszej sprawie na domniemanie z art. 7 k.c., to za mało, aby uznać dobrą wiarę. Brak własnego tytułu oraz tytułu uprawniającego do korzystania z tych gruntów przez poprzednika prawnego wyłącza dobrą wiarę, skoro powinien wzbudzić poważne

wątpliwości odnośnie do tego, czy posiadaczowi przysługuje prawo do korzystania z rzeczy w dotychczasowym zakresie.

W związku z powyższym, w ocenie Sądu I instancji brak jest jakichkolwiek podstaw aby uznać objęcie w posiadanie tej służebności w dobrej wierze przez poprzednika prawnego wnioskodawcy i 20-letni okres zasiedzenia wynikający z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. przy zastosowaniu art. 292 k.c. Oznacza to, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia ze złą wiarą, czyli 30-letnim okresem zasiedzenia.

W związku z powyższym uwzględniając okres posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu poprzedników prawnych wnioskodawcy jak i wnioskodawcy, zasiedzenie przedmiotowej służebności mogło by nastąpić dopiero po 1 stycznia 2012 roku, a tym samym nie mogło dojść do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadające służebności przesyłu, o co wnosił wnioskodawca. W związku z powyższym wniosek o stwierdzenie zasiedzenia Sąd I instancji oddalił.

Niezależnie od powyższego Sąd Rejonowy zauważył, że w dniu 11 września 2008 r. uczestnicy wnieśli przeciwko wnioskodawcy (...) S.A. w S. pozew o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej m.in. działki nr (...) w okresie od 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r. Doprowadzili tym samym do skutecznego przerwania biegu terminu zasiedzenia.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., z uwagi na fakt, że interesy wnioskodawcy i uczestnika postępowania w niniejszej sprawie były sprzeczne.

Wnioskodawca zaskarżył powyższe postanowienie apelacją, domagając się jego zmiany, poprzez uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Nadto wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od uczestników zwrotu kosztów postępowania. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez przekroczenie przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów i ustalenie, że wnioskodawca nie wykazał okoliczności uzasadniających istnienie dobrej wiary;
- art. 227 k.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez niezastosowanie i w konsekwencji nieustalenie na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach księgi wieczystej, przedmiotem czyjej własności prywatnej, czy państwowej, była działka gruntu obecnie oznaczona jako (...) i zaniechanie na tej podstawie ustalenia charakteru wiary zasiadającego posiadacza;
- art. 321 k.p.c. w zw. z art. 191 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez nierozpoznanie przez Sąd żądania ewentualnego, zawartego we wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności z dnia 22 czerwca 2016 roku i pominięciu rozstrzygnięcia o tym żądaniu w orzeczeniu kończącym postępowanie, poprzez uznanie, że wnioskodawca domagał się tylko zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, podczas gdy wnioskodawca wniósł ewentualne żądanie o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 roku;
- art. 234 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez uznanie, iż doszło do obalenia dobrej wiary wnioskodawcy, podczas gdy uczestnik nie wskazał żadnych dowodów przeciwnych na obalenie domniemania zawartego w art. 7 k.c.;
- art. 7 k.c., poprzez uznanie, iż wnioskodawca pozostawał w złej wierze w momencie obejmowania służebności w posiadanie;
- art. 123 k.c. w zw. z art. 175 k.c., poprzez błędne przyjęcie, że wyrok zasądający wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości przerywa bieg zasiedzenia służebności;
- art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. oraz w zw. z art. 285 § 1 k.c., poprzez oddalenie wniosku w zakresie żądania zasiedzenia służebności gruntowej, pomimo upływu terminu wymaganego do zasiedzenia prawa służebności

gruntowej o treści służebności przesyłu, zarówno w dobrej jak i w złej wierze, liczonego od ustalonej przez Sąd początkowej daty biegu terminu zasiedzenia;

- art. 285 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz w zw. z art. 305⁴ k.c., poprzez oddalenie wniosku w zakresie żądania zasiedzenia służebności gruntowej w wyniku ustalenia daty zasiedzenia po 2013 roku i uznania, że po wejściu w życie przepisów regulujących służebności przesyłu w 2008 roku nie można zasiedzieć służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a zasiedzeniu podlega prawo służebności przesyłu;
- art. 305¹⁻⁴ w zw. z art. 292 i art. 352 § 1 k.c. oraz art. 172 § 1 k.c., poprzez niezastosowanie i błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż wnioskodawca nie nabył służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie, ewentualnie służebności przesyłu.

Uczestnicy postępowania w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz od wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zważyć należy, że mając na uwadze treść art. 382 k.p.c., sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest więc przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia stanu faktycznego stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku, jak i samo rozstrzygnięcie nie były prawidłowe.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż wnioskodawca domagał się w niniejszej sprawie stwierdzenia, że nabył przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu ewentualnie służebność przesyłu obciążającą nieruchomość gruntową położoną w J., stanowiącą działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą nr (...). To drugie żądanie (ewentualne), umknęło uwadze Sądu I instancji, który wobec, jak stwierdził „związania żądaniem wnioskodawcy w zakresie stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu”, nie czuł się uprawniony do analizowania okoliczności sprawy pod kątem przesłanek zasiedzenia służebności przesyłu. Wobec ewentualnego sformułowania żądania wnioskodawcy, stanowisko to było błędne, a rzeczą Sądu było – w przypadku braku podstaw do stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu – wypowiedzieć się co do ewentualnego zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego wprowadzonego do polskiego systemu prawnego z dniem 3 sierpnia 2008 roku.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że z dniem 3 sierpnia 2008 roku, na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) została wprowadzona do polskiego systemu prawnego instytucja służebności przesyłu (art. 305¹ i następane k.c.). Był to trzeci - obok służebności gruntowych i służebności osobistych - rodzaj służebności.

W myśl art. 305¹ k.c., nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu, dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Była to specyficzna służebność gruntowa, nabywana przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia, jako prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa. Odpowiadała więc w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).

Owa służebność nie była jednak służebnością przesyłu, a odrębną od niej konstrukcją prawną. Oba wymienione prawa posiadają wprawdzie analogiczną treść i pełnią te same funkcje, jednakże posiadają różne konstrukcje i podstawy prawne - służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu (art. 145 k.c. i art. 292 k.c.), służebność przesyłu (art. 305¹ – 305⁴ k.c.). Z tego też względu nie mogą być ze sobą utożsamiane (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., sygn. akt III CZP 18/13 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).

Przy czym ten sam stan faktyczny (nieprzerwane, samoistne posiadanie służebności, rozumiane jako korzystanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe przez odpowiednio długi okres z trwałego i widocznego urządzenia) do dnia 2 sierpnia 2008 roku może wskazywać na zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a od dnia 3 sierpnia 2008 roku służebności przesyłu.

W realiach rozpoznawanej sprawy nie budził wątpliwości fakt, iż na należącej obecnie do uczestników postępowania położonej w J. nieruchomości, stanowiącej działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą nr (...), znajdują się elementy napowietrznej linii energetycznej 0,4 kV należącej do wnioskodawcy, którą przesyłana jest energia elektryczna. Rzeczona linia energetyczna weszła w posiadanie poprzednika prawnego wnioskodawcy w dniu 31 grudnia 1981 roku i od tego momentu jest nieprzerwanie eksploatowana. Co istotne, w tej dacie, sporna nieruchomość stanowiła własność osoby fizycznej (akta księgi wieczystej (...) oraz (...)).

Sąd II instancji w pełni podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w kwestii złej wiary poprzednika prawnego wnioskodawcy, w dacie wejścia w posiadanie służebności będącej przedmiotem niniejszego postępowania. Co za tym idzie, uznał, że w realiach rozpoznawanej sprawy zastosowanie znajdzie dłuższy termin zasiedzenia, przewidziany dla posiadacza, który nabył posiadanie będąc w złej wierze.

Art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny, znowelizował dotychczasowy przepis art. 172 k.c., wprowadzając 20-letni (dobra wiara) i 30-letni (zła wiara) termin zasiedzenia. W pełni uzasadnionym było więc w realiach rozpoznawanej sprawy - zważywszy na fakt, iż nabycie posiadania służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawcy nastąpiło w złej wierze - zastosowanie 30-letniego okresu zasiedzenia. W konsekwencji, bieg terminu zasiedzenia służebności, który rozpoczął się w dniu 31 grudnia 1981 roku, mógł upłynąć najwcześniej w dniu 1 stycznia 2012 roku.

Biorąc pod uwagę ww. datę, w okolicznościach niniejszej sprawy zaistniały okoliczności umożliwiające nabycie wnioskodawcy, przez zasiedzenie służebności przesyłu. Wykluczona była natomiast możliwość nabycia przez wnioskodawcę (jego poprzednika prawnego) służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, której nabycie było dopuszczalne jedynie przez ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu, tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 roku.

Wobec wypełnienia ustawowych przesłanek nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu, kluczowa z punktu widzenia żądania wnioskodawcy, stała się podnoszona przez uczestników kwestia, przerwania biegu zasiedzenia, poprzez wytoczenie przez nich w dniu 11 września 2008 roku przeciwko (...) S.A. w S. powództwa o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej m.in. działki nr (...) w okresie od 1 stycznia 2007 roku do dnia 31 grudnia 2007 roku.

W tym miejscu Sąd II instancji odwołał się do najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 lutego 2014 r. (sygn. V CSK 167/13 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej L.),

Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że wytoczenie przez właściciela nieruchomości obciążonej przeciwko posiadaczowi służebności powództwa o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, nie przerywa biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu.

Podobne stanowisko w ostatnim czasie zajmuje doktryna prawnicza przyjmując, że nie zasługuje na aprobatę twierdzenie, że wniesienie pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy jest czynnością, za pomocą której uczestnik postępowania, jeszcze przed upływem okresu zasiedzenia służebności, zmanifestował wolę ukształtowania między stronami stosunku prawnego, dotyczącego zasad korzystania z rzeczy przez wnioskodawcę z jego gruntu. Należy wskazać, iż celem roszczeń uzupełniających jest przesunięcie określonych dóbr majątkowych z majątku jednego podmiotu na rzecz drugiego, w sposób odbiegający od ogólnych zasad wynikających z prawa zobowiązań oraz art. 222 k.c. Dlatego też przez wniesienie powództwa o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy właściciel nieruchomości wyraża wolę uzyskania rekompensaty za zajmowanie jego nieruchomości bez tytułu prawnego. Nie można jednakże twierdzić, iż w tenże sposób właściciel nieruchomości manifestuje wolę ukształtowania stosunku prawnego między stronami, ponadto, że stanowi ono zezwolenie na korzystanie z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych na zasadach ustalonych przez właściciela i zaaprobowanych przez sąd. Celowi takiemu nie służą bowiem roszczenia uzupełniające, które ze swej istoty zmierzają jedynie do uzyskania wynagrodzenia za dolegliwości związane z bezumownym korzystaniem z nieruchomości. Roszczenia te mają bowiem charakter rozliczeniowy i uzupełniający wobec roszczeń windykacyjnych i - jak należy przyjąć - również wobec roszczeń negatoryjnych. Roszczenia uzupełniające nie mogą jednak pełnić funkcji roszczeń windykacyjnych i negatoryjnych, a także innych roszczeń, a co najmniej nie jest zasadne wywodzenie, że przez wystąpienie z roszczeniem uzupełniającym właściciel nieruchomości manifestuje coś więcej niż wynika z istoty i charakteru tychże roszczeń. Dlatego też wniosek, że wniesienie pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy przerywa bieg zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, pozostaje w sprzeczności nawet z odpowiednio stosowanym art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Trudno bowiem uznać, że jest to czynność zmierzająca do pozbawienia posiadacza bezprawnego posiadania, czy nawet czynność zmierzająca do regulacji stosunku właściciela nieruchomości z posiadaczem, w tym do zmiany charakteru posiadania (Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13. Cywilne prawo - rzeczowe prawo - zasiedzenie - służebność przesyłu - posiadanie służebności. M. B.-S. – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej LexOmega).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w realiach rozpoznawanej sprawy nie doszło do przerwania okresu zasiedzenia. W konsekwencji, rozpoczęty w dniu 31 grudnia 1981 roku bieg terminu zasiedzenia doprowadził do nabycia przez (...) S.A. w S., w dniu 1 stycznia 2012 roku, w drodze zasiedzenia służebności przesyłu obciążającej nieruchomość gruntową położoną w miejscowości J., stanowiącej działkę gruntu oznaczoną nr (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), będącą własnością uczestników Z. i T. Ś. polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację słupów i linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0.4 kV oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w trakcie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją słupów i linii elektroenergetycznej napowietrznej niskiego napięcia 0.4 kV w szczególności sprzętem ciężkim takim jak samochody ciężarowe i koparki w przebiegu służebności ustalonej dla linii niskiego napięcia 0,4 kV zgodnie z opinią biegłego sądowego R. B. z dnia 22 sierpnia 2016 roku zawartą na karcie 143-146 akt Sądu Rejonowego w C. I Ns 360/15. Sąd Okręgowy nie miał przy tym wątpliwości, że sporządzona na potrzeby niniejszego postępowania opinia biegłego sądowego jest rzeczowa, rzetelna, obiektywna, niesprzeczna, a płynące z niej wnioski poparte zostały wiedzą i doświadczeniem zawodowym sporządzającego ją specjalisty.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 5 pkt 3 i § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (punkt 2 sentencji).